

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.cks.remissor@regeringskansliet.se

Remiss om Naturvårdsverkets skrivelse "Minska risken att systemet med anmälningsplikt utnyttjas för avfallsbrottslighet"

Er beteckning: KN2023/04348

Sammanfattning

Länsstyrelsen Värmland har inget att erinra mot de förslag som lämnas i skrivelsen.

Länsstyrelsen Värmland ser dock ett behov av ytterligare åtgärder för att minska risken att systemet med anmälningsplikt utnyttjas för avfallsbrottslighet. Dessa presenteras under rubrik Allmänna synpunkter.

Länsstyrelsen Värmland föreslår att de presenterade åtgärderna hanteras som fortsatta utredningsuppdrag. Detta för att ytterligare förstärka arbetet mot avfallsbrottslighet.

Avsnitt 1. Författningsförslag

Länsstyrelsen har inget att erinra mot författningsförslagen i skrivelsen.

Blandat- och bygg och rivningsavfall samt lättfraktion och stoft är avfallsslag som när de lagras i stora mängder kan ge upphov till driftsstörningar i form av brand (spridning av luftföroreningar), läckage av föroreningar till mark- och vatten samt kan ge upphov till nedskräpning. Länsstyrelsen ser positivt på att gränsen för när sådan verksamhet blir tillståndspliktig sänks, vilket kan motverka att oseriösa aktörer bedriver den här typen av miljöfarlig verksamhet, och därmed utökas skyddet för människors hälsa och miljö.

Länsstyrelsen ser vidare positivt på att kraven på innehåll i en anmälan om lagring av avfall utökas till att motsvara de krav som gäller vid behandling av avfall. Detta då det är relativt vanligt förekommande att kontrollen på avfall till och från en anläggning för lagring av avfall är bristfällig (se vidare rubrik Omklassning av avfall nedan).

Länsstyrelsen Värmland välkomnar vidare förtydligandet avseende plats för sorteringen av bygg- och rivningsavfall, i avfallsförordningen. Detta kommer att underlätta för tillsynsmyndigheternas arbete.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen Värmland föreslår att åtgärderna nedan hanteras som fortsatta utredningsuppdrag. Detta för att ytterligare förstärka arbetet mot avfallsbrottslighet.

Tidsregeln

I miljöbalken (1998:808) 15 kapitlet 5a§ anges när en upplagsplats inte ska ses som en deponi utan som en lagringsverksamhet. Avfall som avses återvinnas får lagras tre år och avfall som ska bortskaffas får lagras i ett år.

Utifrån de många ärenden som länsstyrelsen får från kommunerna för tillsynsvägledning (anmälningspliktig verksamhet) avseende lagring och behandling av avfall, är det uppenbart att dessa tidsregler sätts ur spel genom att avfall flyttas runt mellan olika platser. Detta för att verksamhetsutövaren ska undvika att bedriva tillståndspliktig deponeringsverksamhet. Genom att hela tiden flytta på avfallet undviker man vidare att behandla avfallet (eller att avfallet fortsatt är ett avfall efter behandlingen och blir ett så kallat 19-kodat avfall). Att flytta runt avfallet innebär att avfallet varken återvinns eller bortskaffas och hanteringen riskerar att ge miljöskador både på lagringsplatserna och vid själva transporten. Det är vidare svårt för de olika kommunala tillsynsmyndigheterna att följa avfallet om det flyttas mellan lagringsplatser i olika kommuner.

Länsstyrelsen Värmland önskar därför ett förtydligande i paragrafen som anger att tre respektive ett år är totaltiden som avfallet får lagras, oavsett plats.

Hantering av elavfall och producentansvarsavfall

Länsstyrelsen Värmland har fått allt fler frågor från kommunerna kring verksamhetsutövare som vill bedriva anmälningspliktig verksamhet enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) 29 kapitlet 44§, d.v.s. behandling av elavfall. Lagstiftaren har lagt verksamheten på anmälningspliktig nivå trots att merparten av avfallet som behandlas utgörs av farligt avfall. Vidare har länsstyrelsen noterat att många aktörer som vill påbörja sådan behandling saknar avtal med en producent eller en producentansvarsorganisation för de avfallsslag som omfattas av Förordning (2022:1276) om producentansvar för elutrustning.

Länsstyrelsen Värmland ser att det skulle behövas en översyn av den här anmälningspliktiga verksamheten då den utifrån sina hälso- och miljörisker torde vara tillståndspliktig. I hantering av elavfall och elutrustning finns också stora pengar att tjäna på att inte hantera avfallet på korrekt sätt. Det bör vidare ses över om det är möjligt att utfärda miljöstraffavgift för den verksamhet som hanterar elutrustning utan att ha avtal med en producent eller en producentansvarsorganisation.

Omklassning av avfall

Länsstyrelsen Värmland bedriver tillsyn över verksamhetsutövarnas klassning av avfall som uppkommit i verksamheten. Vid flertalet tillfällen har länsstyrelsen uppmärksammat att klassning av avfallet har förändrats beroende på vilken entreprenör som hämtat avfallet.

I vissa fall har verksamhetsutövaren avtal med en entreprenör (ombud) där entreprenören klassar verksamhetsavfallet åt lämnaren. Vid flera stickprov har länsstyrelsen Värmland sett att entreprenören inte följer avfallsförordningen när avfallet klassas utan klassar avfallet så att det ska kunna tas emot på entreprenörens anläggningar, eller för att förenkla inmatningar i entreprenörens databas.

Det förekommer att farligt avfall blir omklassat till icke farligt avfall av transportör eller mottagare.

När omklassning sker kan avfallet komma att hanteras på anläggningar som inte är anpassade för avfallet med efterföljande skador på miljö- och hälsa. Länsstyrelsen ser stora risker med detta i ett både längre och kortare tidsperspektiv.

Systemet har vidare fått fler effekter där exempelvis entreprenörer åtar sig att föra in uppgifter i det nationella registret för farligt avfall, för en verksamhetsutövers räkning. Entreprenören åtar sig att betala miljöstraffsavgiften för försenad registrering om tillsynsmyndigheterna upptäcker detta.

För att komma till rätta med den här typen av omklassningar samt förskjutning av ansvaret för anteckning och registrering av farligt avfall, föreslår länsstyrelsen Värmland att hela systemet med straffsanktioner ses över. Nya straffsanktioner behöver komma på plats och befintliga bör skärpas för att få den effekt som krävs inom detta område. Klassningen ska ske av avfallsproducenten och följa avfallet så länge det inte behandlats och därmed förändrats eller upphört att vara avfall. Det ska inte vara enkelt att klassa om avfall utan att detta får konsekvenser. Om avfall lagras eller behandlas på en anläggning som egentligen inte får ta emot avfallet kan detta riskera att ge stora skador på hälsa och miljö.

Behov av ytterligare tillsynsvägledning från Naturvårdsverket

I ett aktuellt ärende har en kommun i Värmland bett länsstyrelsen om råd och stöd i ett anmälningssärende angående en verksamhetsutövare som vill torka (oklart om detta kan ses som mekanisk bearbetning och sortering) och sortera ett avfallsslag med beteckning 19 12 12. Utifrån beskrivningen kan man gissa att detta är lättfraktion och stoft som redan behandlats. Det finns ett stickprov från en anläggning inom EU.

Det är angeläget att Naturvårdsverket tar fram vägledning för provtagning av avfall generellt som kommer från behandlingsanläggningar (19-kodat avfall). Dessa avfallsslag är mycket svåra att spåra bakåt och kan innehålla blandningar av olika typer av avfallsslag och fungera som ett möjligt sätt att blanda in farligt avfall i icke farligt avfall, utan att tillsynsmyndigheterna kan detektera detta.

Länsstyrelsen har vidare haft flera fall där verksamhetsutövare anmält mekanisk bearbetning och sortering av icke farligt avfall där verksamheten egentligen omfattar blandning olika avfallstyper med varandra. Det verkar som att denna typ av anmälningsskyldighet används för att undgå tillståndsplikt. Länsstyrelsens bedömning är att även här behövs vägledning från Naturvårdsverket avseende om och när denna verksamhetskod ska användas.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Emma Spak med miljöskyddshandläggare Gertrud Gybrant som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Annika Nilsson, chefsjurist Göran Wirdéus samt enhetschef Marielle Nilsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.